

ціальним спорядженням та інвентарем;

б) підготовка, підбір і призначення на маршрути кадрів, що виконують контакт з туристами, координації та контролю за виконанням програм обслуговування (гідів-екскурсоводів, інструкторів, методистів тощо);

7) рекламно-інформаційна діяльність для просування свого туристичного продукту споживачам;

8) просування і реалізація турів споживачам через систему турагенцій;

9) контроль за надійністю і якістю обслуговування;

10) постійний оперативний зв'язок з туристами під час обслуговування, рішення виникаючих питань.

Найбільш функціональним є опитувальний лист, розрахований на однорідну групу експертів. Таке опитування враховує різницю в якості і кількості інформації, наявної у різних групах експертів.

Так, в нашому випадку, необхідне опитування керівництва фірми та співробітників фірми. Очевидно, що інформація, якою володіють представники названих груп, відрізняється за обсягом та складом. Тому і питання, що задаються різним групам експертів, будуть відрізнятися один від одного. При цьому деякі блоки опитувальних листів будуть в незмінному вигляді надаватися всім групам експертів.

Основна ідея цього підходу в тому, щоб знання, наявні у окремих груп людей, пов'язаних з діяльністю фірми, узагальнити і представити в сумісній формі для подальшого аналізу.

Виявивши і проаналізувавши основні ризики, менеджер приймає рішення щодо подальших дій, відповідно до загальної схеми процесу управління ризиками. Маючи картину поточного і перспективного «ризикового» стану фірми, менеджер приступає до оцінки конкретних, обраних в процесі діагностики, ризиків з тим, щоб надалі прийняти рішення про передачу або прийняття на себе того чи іншого ризику, про створення і розмір резервного фонду, про страхової компанії і про коригування поточного управління як фірмою в цілому так і окремими її елементами.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТУРИСТСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Зотіков Д.С.

Науковий керівник – Богдан Н.М., д-р екон. наук, доцент

Прибуток підприємства, виступаючи абсолютною величиною, може розглядатися як підстава, передумова для висновку про на-

явність у підприємства економічної безпеки. Такий висновок можна зробити виходячи з того, що наявність прибутку свідчить про позитивні результати використання ресурсів підприємства, тобто дозволяє йому відшкодувати витрати на придбання і продаж товарів, вносити необхідні платежі до бюджетів різних рівнів і, принаймні, забезпечити просте відтворення.

Очевидно, що при оцінці економічної безпеки підприємства можуть використовуватися результати порівняння величини отриманого чистого прибутку з вибраними для цієї мети базами порівняння, наприклад із величиною витрачених ресурсів. У цьому випадку відповідність прибутку підприємства витратам діяльності і величині використаного капіталу встановлюється за допомогою показників рентабельності витрат і загального капіталу, що дозволяє оцінити ефективність господарської діяльності підприємства і, до певної міри, його фінансову стійкість.

Ефективність використання ресурсів підприємства тільки до певної міри характеризує його економічну безпеку, оскільки відображає не стільки міру гармонізації його інтересів із інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, скільки такі його внутрішні особливості діяльності, як рівень прогресивності технологічного процесу, управління ним і персоналом. Крім того, ефективність господарської діяльності відображає ретроспективний стан економічної безпеки підприємства, оскільки використовувані при розрахунку показники рентабельності витрат і капіталу відображають попередній стан підприємства. До того ж, ефективність діяльності не враховує повною мірою ринкових позицій підприємства.

Показники рентабельності витрат і загального капіталу, хоч і є за своєю природою більш інформативними, також не дозволяють встановити, наскільки повно дотримані інтереси підприємства, хоча це і можна, проте, досить неточно, встановити шляхом порівняння величини цих показників із показниками аналогічних підприємств. Неточність способу обумовлена складнощами встановлення аналогічності підприємств, оскільки вона не може виникати навіть з таких ознак, як їх галузева приналежність, вид діяльності або величина експлуатованого капіталу, а також різноманітністю інтересів підприємства і різною мірою значущості однаково сформульованого інтересу для різних, хоч і аналогічних, підприємств.

В економічній літературі можна виділити підхід, згідно з яким для оцінки рівня економічної безпеки підприємства пропонується використовувати порівняння величини інвестицій суб'єкта господарю-

вання з обсягом засобів, спрямованих на забезпечення економічної безпеки.

Пропонований підхід ґрунтується на встановленні значення розширеного відтворення капіталу підприємства для дотримання його інтересів, їх узгодження з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. За наслідками оцінки можна встановити рівні економічної безпеки підприємства.

Одними з напрямів вирішення проблем фінансово-економічного стану підприємства та можливостей розширеного відтворення є розробка практичних рекомендацій щодо його поліпшення або оздоровлення, перспектив розширення ринку збуту продукції, встановлення взаємовідносин між нинішніми та потенційними партнерами. Важливою умовою ефективного ведення бізнесу, яка враховується в процесі побудови різних рейтингів провідними агентствами світу, є відкритість структури та результатів господарювання підприємства. Для складання рейтингу підприємства одним із основних критеріїв рейтингової процедури є фінансовий аналіз. Метою фінансового аналізу є встановлення раціональної структури і режимів функціонування організаційно-виробничої системи, які забезпечують її стійкість за заданих значень параметрів та реалізацію її фінансової діяльності.

Ефективним напрямком забезпечення і підтримки стійкого стану фінансово-економічної безпеки туристичних підприємств є моніторинг зовнішнього і внутрішнього середовища з метою завчасного попередження загроз та проведення необхідних заходів захисту. Система моніторингу передбачає постійне спостереження за станом і тенденціями розвитку потенціалу туристичного підприємства, а також за станом загальноекономічного розвитку туристичної галузі та інших факторів зовнішнього середовища.

Основними цілями такого моніторингу є такі:

- оцінювання стану і динаміки розвитку туристичних послуг;
- виявлення деструктивних тенденцій ресурсного забезпечення суб'єкта туристичної діяльності;
- визначення факторів, причин та інтенсивності впливу зовнішніх загроз на діяльність підприємства;
- прогнозування наслідків дії загрозливих факторів для суб'єкта господарювання.

Важливе місце в забезпеченні економічної безпеки туристичних підприємств займає державне управління в туристичній сфері як на загальнодержавному, так і регіональному рівні.